

SELVITYS TYÖ- JA KOULUTUSPERUSTEISTEN OLESKELULUPIEN SÄÄNTELYTASON HAAVOITTUVUUKSISTA

Työ- ja elinkeinoministeriö asettaa tällä päätöksellä hankkeen, jossa kar-
toitetaan työ- ja koulutusperusteisten oleskelulupien sääntelytason haa-
voittuvuudet sisäisen ja kansallisen turvallisuuden sekä laittoman maa-
hanmuuton ja väärinkäytösten näkökulmasta. Erityisenä näkökulmana
ovat viime vuosina tehdyt säädösmuutokset ja niiden vaikutukset. Hank-
keen tuloksena laaditaan tiivis raportti mahdollisista tarpeista lainsää-
dännön muuttamiseksi. Jos lainsäädäntömuutoksia tarvitaan, hallituksen
esityksen laatimiseksi asetetaan myöhemmin erillinen hanke.

Toimikausi 14.6.2024 – 31.12.2025

Tausta

Pääministeri Petteri Orpon hallituksen ohjelman mukaan työperusteinen
maahanmuutto on Suomen talouskasvun ja palvelujen turvaamisen kan-
nalta erittäin tärkeää. Työperusteinen maahanmuutto on osa hallituksen
työllisyystavoitteen saavuttamista, ja osaajapulaan vastataan panosta-
malla kansainväliseen rekrytointiin, vahvistaen samalla edellytyksiä ta-
louden kasvuun. Hallitusohjelman mukaisesti työperusteista maahan-
muuttoa sujuvoitetaan, hallitaan ja väärinkäytökset estetään.

Oleskelulupajärjestelmää on viime vuosina uudistettu työ- ja koulutuspe-
rusteisten lupien osalta. Tavoitteena on ollut panostaa sujuvaan oleske-
lupajärjestelmään väärinkäytökset ehkäisten sekä työmarkkinoiden ja
TKI-toiminnan tarvitsemien kansainvälisten osaajien houkutteluun ja pi-
tämiseen Suomessa. Työperusteisten oleskelulupien käsittelyaikojen
osalta tavoitteena on hallituksen asettamana ollut tehokas ja nopea,
enintään 30 vrk keskimääräinen käsittelyaika vuodesta 2019 alkaen.

Opiskelijat ja tutkijat –lain muutokset astuivat voimaan huhtikuussa
2022. Lainmuutoksen myötä Suomeen tulevat tutkinto-opiskelijat voivat
saada oleskeluluvan koko opintojensa ajaksi, työnteko-oikeus nousi 30
tuntiin viikossa ja korkeakoulututkintoja suorittavien lupalaji muutettiin ti-
lapäisestä (B) jatkuvaksi (A). Tutkinnon suorittaneiden opiskelijoiden ns.
työnhakulupa piteni kahteen vuoteen.

Työperusteisten oleskelulupien osalta ulkomaalaislain 5 luvun muutok-
set astuivat voimaan helmikuussa 2023. Uudet säännökset mahdollista-
vat mm. automaation ja eri viranomaisrekistereiden laajemman käytön
lupakäsittelyssä. Työnantajien sertifiointi otettiin käyttöön. Suulliset

kuulemiset etäyhteyden välityksellä mahdollistettiin. Ulkomaisen työvoiman käytön valvontaa koskevaa sääntelyä täsmennettiin ja Maahanmuuttovirastolle säädettiin mahdollisuus tehdä pidättäytymispäätös kaikissa työperusteisissa luvissa.

Suomen turvallisuusympäristössä tapahtuneiden muutoksien vuoksi on tärkeää selvittää, mitä mahdollisia haavoittuvuuksia työ- ja koulutusperusteiseen oleskelulupajärjestelmään liittyy, ja miten niihin olisi mahdollista vaikuttaa lainsäädännön tasolla.

Selvityksen pohjana hyödynnetään turvallisuusviranomaisten kuluvalle hallituskaudella kokoamaa yhteistä tilannekuvaa työ- ja koulutusperusteisten oleskelulupamenettelyjen sisältämistä haavoittuvuuksista kansalliselle ja sisäiselle turvallisuudelle, työ- ja koulutusperusteisten oleskelupien jälkivalvonnan tuloksia sekä eri viranomaisten havaintoja liittyen lupaprosessien toimivuuteen ja mahdollisiin väärinkäytöksiin.

Selvityksessä kartoitetaan myös sellaiset oleskelulupamenettelyyn tarvittavat muutokset, jotka toimisivat työperäistä hyväksikäyttöä ehkäisevästi ja torjuvasti. Työperäisen hyväksikäytön vastainen toimenpideohjelman toimenpiteen 8. mukaan selvitetään tarpeet hyväksikäytön uhrille myönnettävän oleskeluluvan edelleen kehittämiseen, työnantajan vastuun rajojen selkeyttämiseen ja työnantajaan kohdistuvien rikosepäilyjen vaikutuksiin.

Tehtävät

Hankkeessa selvitetään työ- ja koulutusperusteisten oleskelulupien sääntelytason haavoittuvuudet sisäisen ja kansallisen turvallisuuden sekä laittoman maahanmuuton ja väärinkäytösten näkökulmasta ja tehdään mahdolliset esitykset niiden korjaamiseksi.

Hankkeessa tuotetaan raportti, jossa kuvataan tiiviisti oleskelulupien riskiperusteinen käsittelymalli, osa-automaation hyödyntäminen lupakäsittelyssä, eri lupakategorioihin liittyvät tunnistetut haavoittuvuudet sekä ehdotukset haavoittuvuuksien vähentämiseksi. Osana raporttia tuotetaan ehdotukset työperäistä hyväksikäyttöä ehkäisevistä ja torjuvista muutoksista oleskelulupamenettelyyn.

Ensimmäinen väliraportti tuotetaan vuoden 2024 loppuun mennessä. Tässä raportissa ovat automaattisten jälkivalvontatietojen osalta mukana opiskelijat ja kasvuyrittäjät.

Loppuraportti tuotetaan 31.12.2025 mennessä. Vuoden 2025 aikana raporttia täydennetään Maahanmuuttoviraston automaattisen jälkivalvonnan tiedoilla erityisesti erityisasiantuntijoiden sekä työntekijöiden osalta, siinä määrin kuin tietoja on käytettävissä.

Organisointi

Hanke toteutetaan virkatyönä työ- ja elinkeinoministeriön maahanmuutto ja kotoutuminen –yksikössä. Hankkeen vastuuhenkilönä toimii projektipäällikkö Kristel Stenman-Huuskonen. Hankkeessa kuullaan tarpeen mukaan asiantuntijoita eri viranomaisista ja muista sidosryhmistä.

Sonja Hämäläinen
maahanmuuttojohtaja

Katri Niskanen
hallitusneuvos

JAKELU

TEM MAKO

TIEDOKSI

Erityisavustaja Veera Svahn

VN/18010/2024-TEM-1

Seuraavat henkilöt ovat allekirjoittaneet tämän asiakirjan sähköisesti /

Följande personer har undertecknat denna handling elektroniskt /

This document has been signed electronically by the following persons: